

Dr. Marijan SIVRIĆ

NEKOLIKO NEPOZNATIH PODATAKA O FRANJEVCIMA U ZAHUMU I BIŠĆU KOD MOSTARA U SREDNJEM VIJEKU

Uvod

O nazočnosti franjevaca u srednjem vijeku u Zahumu i Bišću do sada se samo nagađalo. Neki povjesničari tu su mogućnost, bez ikakvih argumenata, u potpunosti negirali. Drugi su pretpostavljali da su franjevci u Zahum došli tek 1454. god. nakon poziva hercega Stjepana Vukčića Kosače. Treći su pretpostavljali, također bez dokaza, da su franjevci došli znatno ranije, te da su najvjerojatnije postojala dva samostana, jedan u Zahumu i drugi na Bišću. Nekoliko do sada nepoznatih podataka ide u prilog trećoj pretpostavci, te tako unose više svjetla u ovu problematiku.

O franjevcima u Zahumu

U povijesnoj literaturi različita su stajališta o dolasku franjevaca i izgradnji franjevačkog samostana u Zahumu, u jednom od kvartova u današnjem Mostaru. Neki autori njihov dolazak u Zahum u Mostaru vezuju za 1454. god. To povezuju sa zamolbom hercega Stjepana Vukčića Kosače rimskom Papi da mu pošalje redovnike franjevce, kako bi suzbijali krivovjerje i propovijedali pravu vjeru katoličku i unaprijedili vjerski život. Napuljsko-aragonski kralj Alfons V. poslao mu je redovnike franjevce iz Napulja i Sardinije.¹

Međutim, nazočnost franjevaca u Zahumu može se posvjedočiti povijesnim vrelima nekoliko desetljeća ranije. Malobraćani u Zahumu spominju se u testamentu Ostoje Radosalića, trgovca iz Trga na Neretvi.

---

¹ D. Mandić, *Etnička povijest BiH*, Ziral, str. 205.

Napisan je 10. siječnja 1431. u Trgu na Neretvi (Drijevi), a proglašen u Notarijatu u Dubrovniku 28. listopada 1432. Franjevci u Zahumu spominju se u svezi dužničkih odnosa njihovog čovjeka Radaka Kotića (*Radach Chottich /h/omo del/li fra Menori in Xachum*).² Franjevci u Zahumu spominju se 1449. i 1451. god., ali o tome nešto kasnije.³

Značaj Bišća u srednjem vijeku

Bišće se u povijesnim vrelima spominje već u prvoj polovini 14. st. Sve učestalije susrećemo ga u povijesnim vrelima od kraja 14. i početka 15. st. Zabilježeno je u starijoj analistici i novijoj literaturi. Tu u blizini bio je i grad Blagaj, kao jedno od sjedišta bosanskih vladara.⁴ Napokon u Bišću, pa tako i u Blagaju, događali su se diplomatski susreti i obavljali tijekom vremena diplomatski poslovi između izaslanstava bosanskih vladara i Dubrovačke Republike. I bosanski vladari - banovi i kraljevi dolazili su pokatkad u Bišće s pratnjom i državnom kancelarijom, gdje su obavljali važne državne poslove, te izdavali povelje. Dubrovačka vlada uputila je svečano izaslanstvo s darovima u srpnju 1327. banu Stjepanu II. koji se nalazio u Bišću.⁵ Kralj Tvrtko I. izdao je povelju u Bišću 1382. god.⁶ Slično izaslanstvo uputili su Dubrovčani u Bišće kralju Dabiši 27. ožujka 1395.⁷ Kralj Stjepan Ostoja bio je u Bišću 1399. god. i ponovo 13. lipnja 1403., te u ožujku 1404. kada je primio dubrovačko izaslanstvo.⁸ U travnju 1417. očekivao se dolazak u Bišće kralja Ostoje, zajedno s Kraljicom, a slično očekivanje bilo je i 1419. god.⁹ Kralj Ostoja je u Bišću 1418. poveljom ukinuo carinu u Popovu.¹⁰ Dubrovački knez i njegovo vijeće u dva pisma istog nadnevka, 20. travnja 1402., javljaju da su njihova dvojica poslanika otposlana da se susretnu s Kraljem Bosne u Bišću ili pak u Podvisokom.¹¹

² "Die me dar Radach Chotich (h)omo del(li) fra menori in Xachum pro seda zo che me furassimo al d(ett)o Radach yppi tre, de questi ippi tre, li, o p(er)donto la mitade restame, a dare grossi XVII." (DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - Oporuke Notarijata /dalje - ON/, No 12, f. 46').

³ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 54.

⁴ O Bišću i Blagaju: P. Anđelić, "Bišće i Blagaj, političko središte Humske zemlje u srednjem vijeku", *Hercegovina*, 3, Mostar 1983.; Monografija - *Srednjovjekovne humske župe*, Ziral, Mostar 1999., str. 223-254.

⁵ DAD, Sig. 1 - OV, Ser. 1 Libri Ref., No 5, f. 244-245; P. Anđelić, "Bišće i Blagaj...", str. 225 (u monografiji).

⁶ Lj. Stojanović, *Stare srpske povelje i pisma*, 1, Beograd - S. Karlovci 1929., str. 83-85.

⁷ Monografija - *Srednjovjekovne humske župe*, str. 225.

⁸ N. Jorga, *Notes*, II., str. 63, 94, 99; *Srednjovjekovne humske župe*, str. 225.

⁹ N. Jorga, *Notes*, II., str. 157-158, 173; *Srednjovjekovne humske župe*, str. 225.

¹⁰ Lj. Stojanović, *nav. dj.*, str. 446.

¹¹ E. Fermeđžin, *Acta Bosnae*, str. 73; J. Gelcich, *Diplomatarium*, str. 157-159; P. Anđelić, *Visoko i okolina kroz historiju*, 1, Visoko 1984., str. 140, 142.

Vojvoda Sandalj Hranić trebao je doći u Bišće 1405. god. u povodu uspostave carine.¹² Dubrovčani se 22. veljače 1411. tuže na Sandalja Hranića zbog uspostave carine na Bišću.¹³ Opet se u više prilika, između 1415. i 1419. god., spominje Bišće i “Bisze sotto Blagay”.¹⁴ Ugovor s Mletačkom Republikom zaključio je Sandalj Hranić i izdao povelju u Blagaju 1423. god.¹⁵ O Bišću nalazimo podatke i kasnije: 1426., 1428., 1439., 1444., 1451., 1453. i 1454. god.¹⁶

U jednom dokumentu Dubrovačkog arhiva od 4. veljače 1380. nalazimo i jednu osbu iz Bišća. Riječ je o Hrvatiniu Brajatoviću iz Bišća (*Chervatus Brayatouich de Bische*). On je navedenog datuma u Malom vijeću primljen za dubrovačkog građanina.¹⁷

Franjevci u Bišću

O franjevcima na Bišću kod Blagaja veoma se malo zna. Postoje u literaturi samo neke naznake o mogućoj nazočnosti franjevaca na Bišću u srednjem vijeku.¹⁸ To je i za očekivanje imajući u vidu da je Bišće, s gradom Blagajem, bilo kraljevski regal. Bosanski vladari su potpomagali Katoličku Crkvu, dajući potporu franjevcima. Bišće se nalazilo i na važnom kopnenom put koji je išao dolinom Neretve.¹⁹

U novije vrijeme, u serijama fondova Arhiva Republike u Državnom arhivu u Dubrovniku, nalazimo podatke i o ovom pitanju. Povijesna vrela nedvojbeno svjedoče o nazočnosti franjevaca u ovom mjestu u trećem desetljeću 15. st. Ne znamo je li tu bio sagrađen i franjevački samostan. Neke indicije postoje. Nepobitno je da je tu bilo njihovo obitavalište. Isto tako povijesna vrela potvrđuju gradnju franjevačke crkve u Bišću.

---

¹² N. Jorga, Notes, II., str. 106.

¹³ Isto.

¹⁴ Isto, str. 128, 213.

¹⁵ Lj. Stojanović, nav. dj., str. 337.

¹⁶ Isto, str. 230, 241, 262, 399, 459, 465.

¹⁷ M. Sivrić, “Dodjela dubrovačkog građanstva osobama iz Huma i Bosne do 1410. godine”, *Hercegovina*, 8 (18), Mostar 2003., str. 7-34.

¹⁸ Mr. A. Zelenika izvještuje da mu je fra Bazilija Pandžić saopćio kako je dr. Desanka Kojić Kovačević u DAD pronašla jedan podatak o franjevačkom samostanu u Bišću (A. Zelenika, “Zapisi iz starije prošlosti Mostara i okoline”, *Hercegovina*, 2 (10), Mostar 1996., str. 61-79). Dr. A. Nikić o tome navodi sljedeće: “U jednoj bilješci fra Bonicije Rupčić je zapisao da mu je dr. Desanka (u tekstu Dušanka) Kojić-Kovačević rekla da je našla podatak o postojanju franjevačkog samostana u Bišću. Tražio sam pismene oznake spomenutog dokumenta u Dubrovačkom arhivu za taj podatak, ali još nisam dobio odgovor na moje traženje.” (A. Nikić, “Srednjovjekovni franjevački samostani u Hercegovini”, *Hercegovina*, 6/7 (14/15), Mostar 2000./01., str. 208).

¹⁹ D. Kovačević, *Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni*, Djela. knj. XVIII, ODN, knj. 13, ANUBiH, Sarajevo 1961., str. 159.

Prvi spomen franjevacu u Bišću vezan je za 21. srpanj 1426. Tog dana Flora Marija, kći Ser. Albertija, dubrovačkog kancelara i žena, tada već umrlog, Nikše Ostojića darovala je franjevcima u Bišću iznos od pet perpera (*Item lasso alli fra(t)ri in Bisce ippi cinque*),²⁰ bez konkretno naznačene namjene. U svakom slučaju bio je to dar za potrebe stanovanja, odijevanja i prehrane. Osim ovog, Flora Marija obdarila je i mnoge druge katoličke samostane i crkve.²¹

Dubrovački građanin Šimun, sin Jurja Glavića,²² ostavio je oporuku u Dubrovniku (*Testamentum Simonis Giurachi Glauich civis Ragusii*) 15. rujna 1430. i proglašen 13. listopada iste godine. Oporuka obiluje crkvenim, humanitarnim i drugim legatima.²³ Osobito je značajan, za ovu prigodu, legat namijenjen franjevcima u Bišću. Njima je testator namijenio legat od 90 perpera za gradnju crkve (*Item lasso alli fra(t)ri de Bisze p(er) la fabrica de la ghiexia ppi IX/an/ta*).²⁴ Isto tako odredio je 30 perpera da se kupi jedno pokrivalo (*uno schiaueo in Bosna*) ili nešto drugo u odgovarajućoj vrijednosti od 30 perpera, za redovnike sv. Frane, što ostavlja na volju svojim epitropima.

Barska plemkinja, Jeluša Delčić, kći Teodora, i žena *de Chanusa* iz Starog Bara (*Domina Jellussa filia de Tudoro Delcich de Antiuario et uxor che fuo de Canus*) ostavila je oporuku u Javnom Notarijatu u Dubrovniku,

²⁰ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 11, f. 142'.

²¹ Sv. Mariji "per decime e primitie" ostavlja jednu perperu; sv. Vlahu 20 dukata; po 10 perpera ostavlja samostanu franjevacu u Ombli, fra Šimunu, franjevcima i dominikancima u Dubrovniku; bratovštini svećenika u Dubrovniku jednu perperu; po pet perpera ostavlja franjevcima u Stonu i Korčuli, leprozima u Dubrovniku i isti iznos dodatno za mise sv. Grgura, sv. Mariji u Kaštelu, sv. Andriji u Dubrovniku i sv. Mariji u Ratacu. (DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 11, f. 142'-143).

²² Obitelj Glavić dobila je ime po Tvrtku, reč. Glavić, koja je došla u Dubrovnik, prema tradiciji, iz Bosanskog Kraljevstva (*dal Regno di Bosna*). On je prvi upisan u Matrikolu, a moguće i prvi primljen u Bratovštinu dubrovačkih antunina (*Confraternita di S. Antonio de cittadini Ragusei*) i tako postao dubrovački građanin (*civis ragusinus*). Tvrtko je imao sina Nikšu, koji se 1408. god. oženio iz građanske obitelji, s Klarom, kćeri Jurka Radosalića. Imali su kćer Stanulu, koja se udala 1425. god. za Marina Ivanova Bizantija, dubrovačkog građanina.

²³ Katedralnoj crkvi sv. Marije u Dubrovniku "*per decime et primitie*" namijenio je 10 perpera, te još 15 perpera za svete mise; sv. Vlaha u Dubrovniku 5 perpera, bratovštini katedralnih svećenika sv. Marije u Dubrovniku 40 perpera, pod uvjetom da ista bratovština primi njegovog oca i majku, te njega i njegovu djecu; svakom od šest samostana dubrovačkih redovnica ostavio je po pet perpera; u sve crkve dubrovačkih redovnica namjenjuje po jednu perperu za svete mise; samostanu dominikanaca ostavio je 10 perpera; lokrumskoj benediktinskoj opatiji i onoj u Višnjici ostavio je 10, odnosno pet perpera; veliki legat od 400 perpera ostavio je franjevcima u Dubrovniku za kupnju kuće iz čijeg bi se afita u kontinuitetu govorile svete mise; fratrima u Stonu za mise ostavlja legat od 20 perpera; siromasima u sv. Lazaru namjenjuje 100 perpera, a hospitalima sv. Petra u Kaštelu i sv. Stjepana po 10 perpera; u adiciji od 27. rujna 1430. odredio je legat fra Silvanu, redovniku sv. Frane u iznosu od 100 perpera, a za odlazak na Sveti grob.

²⁴ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 4'.

8. veljače 1426., proglašena 31. prosinca 1431. Odredila je veći broj crkvenih i humanitarnih legata.²⁵ Oporučno je obdarila jednim legatom i franjevce bosanske vikarije. Ostavila im je legat od 100 perpera za kupnju odjeće za potrebe redovnika (*Item alli fra/t/ri de la Veccaria de Bosna per vestimenti loro yppi cento*).²⁶

Dekuša, žena Marka Bicie (*Bicić*), kći zlatara Milata Pribojevića,²⁷ ostavila je oporuku 30. svibnja 1432., proglašenu 12. prosinca 1433. Odredila je legat od 15 perpera franjevcima u Novom u Bišću u iznosu od 15 perpera (*Item lasso alli fra/t/ri de Nuoui in Bisce yppi XV*).²⁸ Ovaj podatak je utoliko značajniji jer nam otkriva ime mjesta (*Novi*) na prostoru Bišća, te da se u istom mjestu gradila franjevačka crkva.

Zanimljiv je još jedan podatak o franjevcima u Zahumu i Bišću. Nalazimo ga u oporuci Matka, sina Bogdana Gojakovića (*Testamentum Matchi Bogdani Goyacouich*), napisan 12. studenog 1449., a proglašen 16. kolovoza 1451.²⁹ Testator je u opsežnoj oporuci ostavio značajan broj raznovrsnih legata, kako pojedincima tako i institucijama, posebno crkvenim i humanitarnim. Obdario je malobraćane u svim dubrovačkim samostanima: u Dubrovniku, na Daksi, Konavlima, Ombli, Slanu i Stonu. Istom prilikom ostavio je legat franjevcima u Zahumu i Bišću za opravku tamošnjeg samostanna, u iznosu od 20 perpera (*Item lasso al/ll/i fra Menori in Xachum /e/ in Bisce in repa/ra/tion del detto c/on/vento yppi XX*).³⁰ I ovaj podatak je još jedna potvrda da su franjevci bili u Zahumu i Bišću prije poziva hercega Stjepana Vukčića Kosače, upućen 1454. god., radi njihovog dolaska u njegovu zemlju.

Zaključak

Iz ovih nekoliko primjera vidljivo je da su franjevci u Bišću i Zahumu nazočni već u trećem desetljeću 15. st., te da su tu gradili i svoju crkvu. Moguće je da će buduća istraživanja donijeti nove spoznaje, pa i one o

---

²⁵ Obdarila je franjevce u samostanu Male braće u Dubrovniku s legatom od 25 perpera; leproznima u Dubrovniku ostavila je 15 perpera; za izradu jedne ikone (slike) u crkvi sv. Šimuna (za kapelicu sv. Marije Magdalene) u Dubrovniku namjenjuje 10 dukata; crkvi sv. Petra u Starom Baru za svete mise ostavlja 25 perpera; za odlazak na hodočašće na Sveti grob, neke pobožne i ponizne osobe, namijenila je 40 dukata.

²⁶ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 14'.

²⁷ U testamentarnoj izjavi stoji: "*Ego Decussa filia Milutin Pridoeuich e muglier de Mattio de Bizia.*"

²⁸ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 54.

²⁹ DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 15, f. 10-12'.

³⁰ DAD, Isto, f. 10.

eventualnoj njihovoj još ranijoj nazočnosti u ovom mjestu. Treba imati u vidu da je kraj 14. i početak 15. st. vrijeme ekspanzije samostanskih zajednica u bosanskom franjevačkom vikarijatu, kao i intenzivna gradnja samostana i crkava uz njih. Vidljivo je i to da su dubrovački dobrotvori pomagali i franjevcima u Humskoj Zemlji na isti način kao i onima u Bosni,³¹ te i one na prostoru Dubrovačke Republike.³² Ostavljali su im vrijedne legatne za različite namjene: za odjeću, prehranu, gradnju i obnovu crkava i druge nakane, pa i one, kako smo vidjeli, i u vrijednosti od 100 perpera.

Sažetak

U ovom članku objavljeni su do sada nepoznati arhivski podaci o franjevcima u mostarskom kvartu Zahum i Bišću kod Mostara, danas predgrađima Mostara. Podaci su dubrovačke provenijencije i nalazimo ih u serijama fondova Arhiva Republike u Državnom arhivu u Dubrovniku. Vremenski su vezeni za treće, četvrto i peto desetljeće 15. st. Iz tih podataka saznajemo da je skupina franjevac obitovala u Bišću, te da su gradili crkvu u Novom u Bišću. U jednom zapisu spominje se i samostan.

Franjevci u Zahumu spominju se prvi put 10. siječnja 1431. i posredno 28. listopada 1433. godine. Franjevci u Bišću prvi put se spominju 8. veljače i 21. srpnja 1426. Gradnja franjevačke crkve u Novom u Bišću spominje se 15. svibnja 1430. Mjesto gdje obituju franjevci iz Bišća je Novi (fratri de Noui in Bisce), o čemu govori podatak iz 1432. Godine 1449. i 1451. spominu se franjevci u Zahumu i Bišću, kao i obnova samostana.

---

³¹ O tome: M. Sivrić, "Samostani i crkve franjevačke Bosanske vikarije (provincije) u oporukama dubrovačkog Notarijata od srednjeg vijeka do 1808. godine", *Hercegovina*, 6/7 (14/15), Mostar 2000./01., str. 143-172.

³² O tome: M. Sivrić, "Legati franjevačkom samostanu u Slanom u oporukama dubrovačkog Notarijata i lokalnih kancelarija", *Zbornik Dubrovačkog primorja i otoka*, 8, Dubrovnik 2001., str. 83-114; Isti, "Legati crkvama i crkvenim bratovštinama na otoku Lopudu u oporukama dubrovačkog Notarijata", *Dubrovnik*, 1/2, Dubrovnik 2002., str. 36-370; J. Sopta, "Franjevci Bosanske vikarije na području Dubrovnika", *Hercegovina*, 6/7 (14/15), Mostar 2000./01., str. 173-188.

**EINIGE UNBEKANNTE DATEN ÜBER
FRANZISKANER IN ZAHUM UND BIŠĆE
BEI MOSTAR IM MITTELALTER**

Zusammenfassung

Im Artikel sind bisher unbekannte archivalische Unterlagen über Franziskaner im Viertel von Mostar Zahum und Bišće bei Mostar, heute ein Vorort von Mostar, zu finden. Die Daten stammen aus Dubrovnik und sind in Fondsserien des Republikarchivs im Staatsarchiv von Dubrovnik zu finden. Zeitlich gehören sie in die dritte, vierte und fünfte Jahrzehnt des 15. Jh. Den Daten ist zu entnehmen, dass eine Gruppe von Franziskanern in Bišće ansässig war, und dass sie in Novi in Bišće eine Kirche bauten. Es gibt manche Indizien, dass es in Bišće auch ein Kloster gab.

Die Franziskaner in Zahum werden zum ersten Mal am 10. Januar 1431 und indirekt am 28. Oktober 1433 erwähnt. Die Franziskaner in Bišće werden zum ersten mal am 8. Februar und am 21. Juli 1426 erwähnt. Der Bau der Franziskanerkirche in Novi in Bišće wird am 15. Mai 1430 erwähnt. Die Ortschaft, wo die Franziskaner aus Bišće ansässig sind, heißt Novi (*fratri de Noui in Bisce*), was eine Angabe aus 1432 bestätigt. In den Jahren 1449 und 1451 werden die Franziskaner in Zahum und Bišće sowie der Wiederaufbau des Klosters erwähnt.

f
 Item lasso alla festiua della pena, durato uno. Item lasso alle frai in oragno
 ppi. c. Item lasso alle frai in cozzula ppi. c. Item lasso alle
 frai in bisce ppi. c. Item lasso alle leprosi ppi. c. Item lasso
 p messe de santo gregorio p dia. nra. ppi. c. Item lasso p messe de santo

Sl. 1. Legat franjevcima u Bišću 21. 7. 1426.
 (DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 11, f. 142')

p anida nra. ppi. d. Item lasso alle frai de strugno p dir messe
 ppi. xxx. Item lasso alle frai de bisce / p la fabura de la ghegoria ppi.
 2ta Item lasso alle pretti che cantino messe in la ghegoria de
 madona sta maria p cadauno grossi tre / Et he siano tenuti per
 cadauno dir tre messe / In suma se dia atuti ppi. d. Item lasso
 alla pouera d'isto lazaro p. c. con questa conditioe che voglio

Sl. 2. Legat franjevcima u Bišću za gradnju crkve 15. 9. i 13. 10. 1430.
 (DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 4')

Voglio che se manda prete uno a sepulcro p la nra. nra. e che li se dia durat cinquanta.
 Item voglio che se manda prete uno a zona. e che li se dia durat. xv. Item voglio che
 se manda prete duo / a seculo a modo. e che li se dia durat. viij. Item lasso a se
 maria de biter. ppi. d. Item lasso alle frai a vulla ppi. xxx. Item lasso
 alle frai a strugno ppi. lxx. Item lasso alle frai a cozzula ppi. d. Item
 lasso alle frai de noui in bisce ppi. d. Item voglio che frai acantati in fra
 toua ogni d. fino a caua de duo anno p la nra. nra. e de morte nra. Item frai

Sl. 3. Legat franjevcima u Novom u Bišću, 30. 5. 1432. i 12. 12. 1433.
 (DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 54)

con bona mia memoria . e con bona mia mete / fiando in ma chaza alo mio letto /
 Impma lasso asca maria in zugsa . grossi ser . Ancora lasso asca / uida / a
 lazene . grossi quatro . Ancora lasso asca / mulo in stagno grossi quatro . Jo
 Ostou vidopilich son debito / alfiolo d'p marcho d' zamagno . yppz cento dextitt.
 3oe yppz . 117 . p questo sic plegio p puzo da stago . de questa sop scripta
 denari so ostou / o detour / Radach / mizmus compaz mio li o dato pza
 vna d' p'ano la qual mota yppz cinquanta quatro . 3oe yppz . 119 . d'istto
 li son debito p ostou adito Radach terrux p carne grossi ser . doe dare
 ame Ostou . marcho x asidich medisch pazur mio yppz dextotto . 3oe yppz
 den . E dieme dare Joluar plastmouch vno castro p questo mo son
 plegio marcho medisch . dieme dare Raduos uichouch homo dichomomouch
 grossi den . Dieme dare Radach chetich omo deli fra menor in zachum
 p seda zoche me finassmo aldo Radach yppz tre . d'istto yppz tre / la o
 p'dato limitat . testame / idare grossi x den . Dieme dare vglissa / e suo
 fiolo milonac in zachum p zesto da p'ano grossi x . dieme dare ostoua
 milostench d'obnazich p zesto de la zozzely yppz duo . che melidaga / da
 ma dona / e allo mie fiolo . dieme dare milath zagemuch p brava
 x . omezo . a grossi . xeny . lo brava . monta yppz xij grossi tre . Et
 p sal grossi xj . monta in tutto yppz . xij . grossi duo . 3oe yppz xij g . y .
 Dieme dare trovud selzich p p'ano grossi dxi . E dieme dare vlarcho
 humlenouch p p'ano zoche me vesto adiz zoche tolse p la sua parola / foz
 de Radonay gullatich vesta grossi sette . E ancora me die dice milath
 zagemuch vborchi . cinq d' grano / e vno castro / E dieme dare voozfar
 volorouch yppz tre grossi nove / di questo / o vna p'asa xlatua / zoch
 lui dice che val sia fatto . Inuar volorouch doe dice p zesto di p'ano
 grossi d'cessette . Dieme dare Radissa homo d' juy volorouch / ch'ho
 duo tagluz dilo ligname in funa yppz duo grossi vno . E dieme dare Radoga
 sunouch cupelli duo d' mizlio . E dieme dare vobvetcho buzvrich de
 v'asfucha p b'uz duo di p'ano / due arrell / adu .

Sl. 4. Spomen franjevaca u Zahumu, 10. 1. 1431. i 28. 10. 1432.
(DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 12, f. 46')

de la noza . Jf lasso ah fra menor a Glano yppz p . e ch' debano
 die messe . v . ala voze de la mota . Jd lasso ah fra menor in
 p'achum in bissege in zepitoy del detto guento yppz xx . Jf
 lasso ah fra menor in Canal yppz . p . e che siano tenuta di

Sl. 5. Legat franjevcima u Zahumu i Bišću za opravku samostana,
12. 10. 1449. i 14. 8. 1451.
(DAD, Sig. 12 - OLN, Ser. 1 - ON, No 15, f. 10')